

พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระราชดำริฯ เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

“ความเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่งที่น่าวิตกก็น่าคือ
ทุกวันนี้ความคิอ่านและความประพฤติหลาย ๆ อย่าง
ซึ่งแต่ก่อนถือว่าเป็นความซื่อความผิด
ได้กลายเป็นสิ่งที่คนในสังคมยอมรับแล้วพากันประพฤติปฏิบัติ
โดยไม่รู้ลึกสะดั่งสะเทือน จนทำให้เกิดปัญหา
และทำให้ชีวิตของแต่ละคนมีดมนลงไป
ข้าพเจ้าเห็นว่า เป็นหน้าที่ของชาวพุทธจะต้องร่วมกันแก้ปัญหานี้้อย่างจริงจัง
แต่ละท่านแต่ละฝ่ายจะต้องยึดหลักการให้มั่นคง ที่จะไม่ทำลึงใด ๆ ที่ชั่วที่เลื่อม
ต้องกล้าและบากบั่น ที่จะทำแต่ลึงที่เป็นความดี เป็นความถูกต้องและเป็นธรรม
เพื่อให้ผลความประพฤติปฏิบัติชอบบังเกิดเพิ่มพูนขึ้น
และค้ำจุนส่วนรวมไว้มิให้เลื่อมทรุดลง หากให้กลับฟื้นคืนดีขึ้นได้เป็นลำดับ”

พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานแก่ที่ประชุมสมาคมพุทธศาสนาทั่วราชอาณาจักร
ครั้งที่ ๓๖ เมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๒ ณ พุทธสถาน จังหวัดเชียงใหม่

ในการพัฒนาประเทศไทย จากอดีตมาจนปัจจุบัน ประเทศไทยได้เจริญก้าวหน้ามาเป็นลำดับ เป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จรุ่งเรืองในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านเกษตรกรรม ด้านวิศวกรรม ด้านอุตสาหกรรม และเทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ แต่กระนั้นประเทศไทย และประชาชนชาวไทยจำนวนมากไม่น้อย ยังประสบปัญหา ทางด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านคุณธรรม และด้านปัญหาทาง ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม อย่างรุนแรง ทางด้านสังคมและคุณธรรม ประชาชน มีหลักความคิดเปลี่ยนไปอย่างมาก คุณธรรมในสังคมลดลง ดังเห็นได้ชัดจากความในพระบรม ราโชวาท ที่ขอน้อมเกล้า ฯ อัญเชิญมานี้

แม้กาลเวลาจะล่วงเลยมาหลายสิบปีแล้ว แต่ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ก็ยังคงปรากฏอยู่
อย่างเห็นได้ชัด และทวีความรุนแรง ความคิดอ่านและการกระทำที่เคยเป็นความชั่วความผิด ได้
กลายเป็นความปรกติ การทุจริตข้อราชบังหลวงมีการร่วมมือกระทำกันอย่างเป็นกระบวนการ
อย่างเป็นเรื่องปรกติธรรมดา ประเทศชาติต้องสูญเสียงบประมาณโดยไม่เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนา
ประเทศ อย่างมากมาย ปัญหาเสพติดก็แพร่หลายสู่สังคมทั้งผู้ใหญ่และสังคมเยาวชน เป็นอย่างมาก
เป็นปัญหารุนแรงหนึ่งต่ออนาคตของชาติ ด้านสังคม ประชาชนมีความคิดเห็นแตกต่างกันรุนแรง
เกิดความแตกแยกความสามัคคี อันนับเป็นอันตราย อย่างมหันต์ต่อชาติ ด้านเศรษฐกิจยุคโลกาภิวัตน์
ทำให้เศรษฐกิจของชาติต้องอิงกับความเปลี่ยนแปลง ทางเศรษฐกิจของต่างชาติ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อมของชาติ ก็สูญเสียจากการร่วมกระทำทำการทุจริตปลอมแปลงเอกสารและฉ้อโกง
ทำลายลง จากระบบทุนนิยม อย่างน่าเป็นห่วง ต่อผลกระทบอันเป็นอันตรายต่อชีวิต และทรัพย์สิน
ของประชาชนและต่อชาติทั้งในปัจจุบันและอนาคต

**ด้วยพระมหากษัตริย์คุณอันใหญ่หลวง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระมหา
กรุณาธิคุณ พระราชทาน พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระราชดำริ ตลอด จนแนวทางการ
ทรงงานและพระราชปรัชญาแก่ปวงชนชาวไทย มาเป็นดวงประทีปนำทางชีวิตในการ
ประพฤติปฏิบัติแก้ปัญหาต่าง ๆ ของประชาชนและของชาติดังกล่าว พลกนิกรจึงมีหลัก
พึงพิง ไม่สิ้นหวัง อันนับเป็นพระมหากษัตริย์คุณยิ่งใหญ่อย่างหาที่สุดมิได้**

พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระราชดำริ แห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและแห่ง
สมเด็จพระบูรพมหากษัตริย์ราชย์เจ้าของเรา เป็นดวงประทีปนำทางในการพัฒนาประเทศมาจนทุก
วันนี้ เป็นสิ่งที่เราจักต้องน้อมนำประพฤติปฏิบัติสืบทอดควบคู่ความเป็นชาติของเราตลอดไป เป็นสิ่ง
ทรงคุณค่าหาสิ่งใดเปรียบเทียบมิได้ ด้วยปวงสมเด็จเจ้าพระบูรพมหากษัตริย์ราชย์เจ้า ทั้งในอดีตนั้นได้
ทรงต่อสู้อุปสรรคและศัตรูทั้งหลายทั้งปวง ทรงรวบรวมผืนแผ่นดินไว้เป็นชาติเป็นประเทศร่วมกับเหล่า
บรรพบุรุษกล้าหาญที่รักในชาติและแผ่นดินอย่างยากลำบาก และทรงปกป้องไว้ถึงปัจจุบันจวบจนรัช
สมัยแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรา ให้เราได้อยู่อาศัย อย่างมีความสุขร่มเย็นได้ทุกวันนี้
ก็ด้วยพระราชหฤทัยมั่นอย่างสูงในความรักความเป็นชาติด้วยทรงมุ่งมั่นที่จะสร้างชาติสร้างประเทศให้
เป็น ปึกแผ่นมั่นคง ด้วยพระเมตตาบารมีที่จะให้ทวย ราษฎร์ได้อยู่ร่มเย็นเป็นสุข ด้วยน้ำพระราช
หฤทัยกล้าหาญด้วยพระปรีชาสามารถด้วยพระวิริยะอุตสาหะและแม่ด้วยพระชนม์ชีพ
**พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและปวงสมเด็จเจ้าพระบูรพมหากษัตริย์ราชย์เจ้าทรงดำรงมั่นในธรรม
และในทศพิธราชธรรม จึงนับเป็นสถาบันอันสูงส่ง และยิ่งใหญ่สุดหาสิ่งใดเปรียบได้ ของชาติไทย
เรา เพราะสถาบันนี้เป็นกำเนิดแห่งชาติไทยเรา ในอดีต หากผู้ใดทรยศ คิดล้มล้างจึงถูกลงโทษ
อย่างรุนแรง**

ที่สุดเป็นหลายชั่วโคตรและอนันตริยกรรมตามสนองทั้งในชาตินี้และในภพหน้า ควรที่พสกนิกรชาวไทยทุกหมู่เหล่าจักได้น้อมรำลึกและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่นี้ตลอดกาล

ในการดำรงชีวิตปุ่่าตายาย บิดามารดา เพียรจัดหาบ้าน ที่ดิน เป็นที่ทำกิน และอยู่อาศัย ให้แก่เรา ได้ตกทอดถึงลูกหลาน แม้เพียง เล็กน้อย ก็นับเป็นพระคุณสูงยิ่ง แต่ **ปวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชย์ และพระมหากษัตริย์ทุกพระองค์นั้น** ทรงรวบรวมสืบทอดรักษาผืนแผ่นดินและทรงทำนุบำรุงเป็นพระราชอาณาจักร เป็นชาติ เป็นประเทศกว้างใหญ่ไพศาล ให้พสกนิกรได้อยู่อาศัยอย่างสงบสุข พร้อมทรงปกป้องผืนแผ่นดินให้มีความเป็นเอกราชและอธิปไตยร่มเย็นเป็นชาติยั่งยืนมา **จวบจนรัชสมัยแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรา** พร้อมๆ กับบรรพบุรุษในอดีตที่กล้าหาญรักชาติรักแผ่นดินและสามัคคีกลมเกลียวเป็นเลิศจึงนับเป็น **พระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่ มหาศาลสุดประมาณได้**

ควรพสกนิกรทุกคนจักสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่ตลอดกาลนาน ในขณะที่ประเทศต่างๆ น้อยใหญ่รอบบ้านเราต้องสูญเสียเอกราช เหตุหนึ่งเพราะขาดสามัคคี และไร้สำนึกในความเป็นชาติ ชาติไทยเรามีเอกราชและอธิปไตย เรามีภาษาพูดและมีอักษรเขียนเป็นของตนเอง ปัจจุบันนี้บางประเทศต้องใช้อักษรหรือภาษาของประเทศอื่นสื่อสาร เราเรียกแผ่นดินนี้ว่า **พระราชอาณาจักร** เราขนพระนามพระมหากษัตริย์ของเราว่า **พระเจ้าแผ่นดิน** ด้วยทรงเป็นเจ้าของแห่งแผ่นดินนี้ ด้วยทุกพระองค์ทรงรวบรวมและทรงปกป้องรักษาผืนแผ่นดินนี้เป็นชาติเป็นประเทศไว้ให้เราพสกนิกรได้อยู่อาศัยอย่างทรงยากลำบากยิ่งดังกล่าไปแล้ว หาใช้ทรงได้มาแล้วโดยสะดวก จึงจักต้องสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่ และ **ด้วยพระราชอำนาจและพระเมตตาธิคุณอันสูงส่ง** ในประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบันจึงเห็นได้ว่า **พระเจ้าแผ่นดิน** ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานผืนแผ่นดิน ที่ดิน ให้ชนกลุ่มต่างๆ ได้ตั้งถิ่นฐานทั้งคนไทยและชนชาวต่างชาติที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารเป็นที่สงบสุขร่มเย็น และในแผ่นดินแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเราก็ดูจะเดียวกัน ด้วยทรงมีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานที่ดินแก่พสกนิกรเกษตรกรเป็นที่อยู่ทำกิน ทำกิน อย่างมากมาย ในวโรกาสต่าง ๆ เป็นพระราชกรณียกิจด้วยพระเมตตาธิคุณและพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น ดังปรากฏ เช่น โครงการพระราชดำริ โครงการสหกรณ์ และโครงการอื่น ๆ อีกมาก เป็นอาทิ และพระราชทานปัญญาแก่พสกนิกรและรัฐบาล คือ พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระราชดำริ แนวทางการทรงงานและพระราชปรัชญา ล้วนเป็นพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น นับเป็นสิ่งที่เรา ทั้งภาคประชาชน ภาคข้าราชการภาครัฐ และรัฐบาล จักต้องเทิดทูนจดจำใส่เกล้า ๆ และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและแห่งพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้าทุกพระองค์เป็นอย่างสูงสุดตลอดกาล เป็นสิ่งที่พสกนิกรทั้งปวงและรัฐบาลจักต้อง

น้อมนำใส่เกล้าฯ สืบทอดและสนองพระมหากรุณาธิคุณน้อมนำไปประพฤติปฏิบัติตลอดไปประเทศชาติจะเจริญพัฒนาไม่เสื่อมถอย ผู้ใดมีสำนึกดังนี้ นับเป็นผู้ขาดความเจริญทางคุณธรรมและขาดความเจริญด้านความกตัญญูรู้คุณอย่างร้ายแรง นับเป็นอันตรายยิ่งต่อตนเอง ต่อสังคม ต่อชาติเพราะยึดมั่นในมิฉฉาทิสฺสึ ตกอยู่ในอบาย เปรียบได้ตั้งการติดกระดุมเม็ดแรกผิดตำแหน่ง เม็ดต่อมาก็ผิดหมดบุคคลเช่นนี้จะนำชาติสู่หายนะ ชาติจะเจริญมีเอกราชอธิปไตยยั่งยืนตลอดชั่วกาลนานได้ ประชาชนในชาติจักต้องศึกษาเรียนรู้ประวัติของชาติตน เป็นความภาคภูมิใจของชาติเราและเพื่อทราบความเป็นมาและเป็นไปของชาติและเผ่าพันธุ์ของตนอันเป็นรากเหง้า เป็นรากฐานของแผ่นดิน และด้วยเหตุประการหนึ่งที่มีการดำรงชีพและชีวิตความเป็นอยู่ของพลชนิกรส่วนใหญ่ยังไม่มั่นคง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงพระราชทานแนวทาง พระราชปรัชญาแห่งเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นรากฐานของชีวิตและของแผ่นดิน และพระราชทานพระราชดำรัสในเรื่องความสำคัญของรากฐาน ความว่า “เศรษฐกิจพอเพียงเปรียบ เสมือนรากฐานของชีวิต เป็นรากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่รองรับบ้านเรือน ตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็น และลิ้มเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป” และในอุปมาเช่นกัน ภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรม ขนบทำเนียมประเพณีอันดีงาม และประวัติศาสตร์เป็นรากฐานของชาติ สร้างให้ประชาชนตระหนักในคุณค่าของชาติ เกิดพลังความรักและหวงแหนประเทศและชาติของเรา รู้จักการเสียสละเพื่อชาติเพื่อแผ่นดิน หากประชาชนไม่สืบทอด ศึกษาเรียนรู้ สิ่งมีคุณค่าสำคัญดังกล่าวของชาติตน และนำไปเป็นฐานของการพัฒนาชาติ ชาตินั้นก็ขาดฐานที่แข็งแรง และอาจแตกสลายได้เช่นกัน และโดยเฉพาะหากชนในชาติขาดความรักในชาติ เห็นประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้องมากกว่าชาติ ขาดความกล้าหาญ ขาดความเสียสละ ขาดคุณธรรม ขาดสามัคคีธรรม และขาดปัญญาในความคิด ชาติจะตกอยู่ในอันตรายอย่างร้ายแรง และปัญหาของชาติจึงมีมากมายตั้งเป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นแนวทางสู่ความหายนะของชาติ อย่างมีรูปร่าง แนวทางที่จะแก้ไขได้ขณะนี้ คือทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคประชาชนและรัฐบาล ร่วมกันน้อมนำ พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระราชดำริ แนวทางการทรงงานและพระราชปรัชญา แห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อันเป็นปัญญา เป็นดวงประทีปแห่งธรรมนำทาง อันล้ำค่าของชาติ มาศึกษาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ แล้วนำมาประพฤติเป็นวัตรปฏิบัติโดยพร้อมเพรียงอย่างจริงจังเป็นนิจ ประเทศจะพัฒนาอย่างสุขสันติ มั่นคงและยั่งยืน

ในช่วงปี พ.ศ. 2512 ถึงปี พ.ศ.2518 ลัทธิคอมมิวนิสต์ ได้แผ่ขยายอย่างรุนแรงประเทศลาว ประเทศเวียดนามและประเทศกัมพูชา ประเทศดังกล่าวได้ตกอยู่ใต้อิทธิพลของระบอบคอมมิวนิสต์ ในการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองเช่นนี้ ทำให้เกิดการสังหารฝ่ายตรงข้ามอย่างโหดเหี้ยม ประชาชนต้องล้มตายลงอย่างมโหฬาร เหตุการณ์ในประเทศกัมพูชาจะเห็นภาพกะโหลกศีรษะของผู้ถูกสังหารกองเป็นกองสูงใหญ่ ประเทศไทยก็มีการรบต่อสู้กับกองกำลังฝ่ายลัทธิคอมมิวนิสต์ เช่นประเทศ

อื่นและเป็นที่ยอมรับและ คาคการณ์กันอย่างกว้างขวางทั่วโลกว่า ประเทศไทยก็ต้องเปลี่ยนแปลงตาม ไปด้วยอย่างแน่นอน ตามหลักการล้มตามกันดังโดมิโน ในวันที่ 30 มิถุนายน 2518 ม.ร.ว.คึก ฤทธิ์ ปราโมช นายกรัฐมนตรีของไทยในขณะนั้น ได้เดินทางไปยังประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อสถาปนาสัมพันธ์ทางการทูต ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้พบและสนทนากับประธานเหมาเจ๋อตุง อย่างต้องอธยาศัยกันเป็นอย่างดี เมื่อ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช กล่าวถามประธานเหมาเจ๋อตุงว่า จะสมควรต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเช่นไร ท่านประธานเหมาเจ๋อตุงถึงกับแนะนำ แนวทางเป็น 3 ข้อ และทราบว่าประธานเหมาเจ๋อตุงได้ถวายคำถวายพระพร แต่ สมเด็จพระศรีนคริน ทราบรมราชินี และแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรา หลังจากการเยือนประเทศจีน ของท่านนายกรัฐมนตรี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ไม่นาน ก็ปรากฏข่าวที่ทราบกันทั่วโลกว่า จีนได้ส่ง กำลังโจมตีชายแดนตอนเหนือของประเทศเวียดนาม และตัดการส่งกำลังบำรุงแก่พรรคคอมมิวนิสต์ แห่งประเทศไทย ประเทศไทยของเราได้รอดพ้นจากการครอบครองโดยระบอบคอมมิวนิสต์ และ อีการะหนึ่งเมื่อปี พ.ศ. 2521 พลเอกชาติชายชุนหะวัน รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศใน ขณะนั้น ได้เดินทางไปเยือนประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้พบปราศรัยกับ นายเติ้งเสี่ยวผิง นายกรัฐมนตรีแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งได้กล่าวว่า ประเทศไทยจะไม่เป็นประเทศ คอมมิวนิสต์ เพราะประเทศไทยมี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบารมีแห่งพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวของเรา ได้แผ่ไพศาลคุ้มครองปกป้องให้ประเทศและประชาชนชาวไทยได้เป็นอยู่ อย่างผาสุร่มเย็น ได้ทรงนำประเทศผ่านวิกฤติเป็นหลายครั้งครา นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณสูง ยิ่งแก่ประเทศไทยและพสกนิกรชาวไทยสุดพรรณา พสกนิกรทุกหมู่เหล่าจักต้องสำนึกในพระมหา กรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่ และจักต้องสามัคคีปรองดองร่วมพัฒนาชาติสนองพระมหากรุณาธิคุณเป็น ล้นพ้น

การเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศ ของประเทศไทยเรานั้นได้มีมานาน เรามีการติดต่อ ค้าขายกันกับประเทศจีนและประเทศอินเดีย ตั้งแต่สมัยแห่งพ่อขุนรามคำแหงมหาราช และมีการ เจริญพระราชไมตรีโดยส่งทูตไปเข้าเฝ้า ฯ พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ แห่งประเทศฝรั่งเศสในสมัยแห่งสมเด็จพระ นารายณ์มหาราช ในสมัยแห่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า ฯ เจ้าอยู่หัวรัชการที่ ๕ ด้วยพระ มหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อประเทศชาติและพสกนิกร พระองค์ได้เสด็จประพาสยังประเทศต่าง ๆ ใน ยุโรปและประเทศรัสเซีย เพื่อเจริญพระราชไมตรี และด้วยพระราชกุศลโลบายจากพระปรีชาปัญญา อันสูงส่งและด้วยสายพระเนตรอันยาวไกล ทำให้ประเทศไทยรอดพ้นจากการตกเป็นประเทศราช หรือเมืองขึ้นของประเทศยุโรปในยุคล่าอาณานิคม นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอันใหญ่หลวงอย่างหา ที่สุดมิได้แห่งปวงพระบูรพมหากษัตริยาธิราชย์เจ้า ซึ่งปวงชนชาวไทยจักต้องสำนึกในพระมหา กรุณาธิคุณตลอดกาล และเมื่อสมัยแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถของเรา

ก็เสด็จ ฯ ประพาสหลายประเทศทั่วโลกเพื่อเจริญพระราชไมตรี เป็นที่ชื่นชมในพระบารมีของทั้งสอง พระองค์ไปทั่วโลก ตลอดจนพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ ทรงสืบทอดการเจริญพระราชไมตรี ตลอดมา ดังที่พสกนิกรได้ทราบทางสื่อและข่าวเป็นนิจ ทำให้ประเทศไทยมีสัมพันธไมตรีดียิ่งต่อนานาประเทศ นับเป็นพระมหากษัตริย์คุณใหญ่หลวงปกเกล้า ฯ ปกกระหม่อม ฯ ปวงชนชาวไทย สดุดพระรณนา และชาวไทยควรศึกษาประวัติศาสตร์ของชาติเพื่อทราบความเป็นมาเป็นไปอย่างแจ่มแจ้ง และประพฤติปฏิบัติตนสนองพระมหากษัตริย์คุณยิ่งใหญ่สุดประมาณ

ในการพัฒนาประเทศชาตินั้น ทั้งภาครัฐและภาคประชาชนตลอดจนรัฐบาลอันเป็นพลเมืองของชาติ ต้องประกอบภารกิจการงานต่างๆ อย่างผู้มีคุณธรรม มีความสุจริต มีความซื่อสัตย์ จำเป็นต้องมีความเสียสละเพื่อชาติเพื่อส่วนรวม มากกว่าเห็นแก่ประโยชน์พวกพ้องและส่วนตน ประเทศชาติจึงจะพัฒนาอย่างยั่งยืนมีสันติสุขและมั่นคง ผู้โง่กินบ้านเมืองเคราะห์กรรมย่อมตามสนองตามกฎแห่งกรรม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำรัสในเรื่องนี้ เปรียบถึงการเสียสละ ดังการปิดทององค์พระ ไว้ความว่า

“งานทุกอย่างมีด้านหน้าและด้านหลัง เหมือนเหรียญบาท งานด้านหน้านั้นมีคนทำกันเยอะแยะ และมีคนแย่งกันทำ เพราะมีผลเห็นได้ชัด และก็ปูนบำเหน็จกันได้เต็มที่ แต่งานด้านหลังที่ไม่ปรากฏแก่สายตาคน ต้องเป็นคนที่เข้าใจงาน และหน้าที่ของตัวจริง ๆ จึงจะทำได้ และต้องเสียสละด้วย เพราะงานด้านหลัง เป็นงาน “ปิดทองหลังพระ” ถ้าทำดีแล้วต้องไม่ให้เห็นปรากฏ และต้องยอมรับว่า จะไม่ได้อะไรตอบแทนเลย นอกจากความภูมิใจในการทำงาน ในหน้าที่ของตน”

อันเป็นพระบรมราโชวาทที่ทรงเน้นให้เข้าใจและให้รู้จักการเสียสละ เพราะเป็นคุณธรรมที่ควรประพฤติปฏิบัติเพื่อการพัฒนาตนเองและชาติบ้านเมือง ให้มีความสงบสุขมั่นคงอย่างแท้จริง และ พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๐๖ เกี่ยวกับความเสียสละไว้ดังนี้ว่า

“การปิดทองหลังพระนั้น เมื่อถึงคราวจำเป็น ก็ต้องปิด ว่ากันที่จริงแล้วคนโดยมากไม่ค่อยชอบปิดทองหลังพระกันนัก เพราะนึกว่าไม่มีใครเห็น แต่ถ้าทุกคนพากันปิดทองแต่ข้างหน้าไม่มีใครปิดทองหลังพระเลย พระจะเป็นพระที่สมบูรณ์ไม่ได้”

นับเป็นพระบรมราโชวาทที่เป็นสัจจะธรรม และคุณธรรมระดับสูง ถ้าเรามีผู้รู้จักความเสียสละประพฤติปฏิบัติเช่นนี้โดยถ้วนหน้า ประเทศชาติจะพัฒนาอย่างมั่นคงยั่งยืนอย่างแท้จริง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยต่อปัญหาต่างๆ ของชาติเป็นอย่างมาก ได้ทรงเพียรหาแนวทางแก้ไขปัญหาเหล่านี้ ทรงสละความสุขส่วนพระองค์ เสด็จออกยังพื้นที่ทุรกันดารในชนบทต่างๆ พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถและพระบรมวงศานุวงศ์อย่างมิได้ทรงคำนึงถึง ความยากลำบากพระวรกาย เพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรชนบทให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อย่างเป็นลำดับ ดังเป็นที่ประจักษ์แก่พสกนิกรและชาวโลก โดยถ้วนทั่ว อีกทั้งประจักษ์ชัดได้จาก **พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท และพระราชดำริ** จำนวนหลายพันองค์ **โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ** นับพันโครงการ **และศูนย์ศึกษาการพัฒนา**รวม ๖ แห่ง ตามภาคพื้นต่างๆ ของประเทศ ที่ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทย เพื่อแก้ปัญหาความเป็นอยู่ของราษฎรตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ต่างๆ เหล่านั้น ซึ่งเป็นพระราชกรณียกิจอันประจักษ์ได้ถึงพระปรีชาสามารถ พระสติปัญญาอันสูงส่ง สายพระเนตรอันยาวไกล และพระเมตตาธิคุณอันยิ่งใหญ่ นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณใหญ่หลวงแก่พสกนิกรและแต่ชาติอย่างสุดพรรณนา

ในวโรกาสเสด็จพระราชดำเนินโดยเสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จทรงงานพื้นที่ต่างๆ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ได้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานกำเนิดโครงการต่าง ๆ เป็นการพัฒนาสภาวะความเป็นอยู่ของราษฎร และเป็นการแก้ปัญหาอันเป็นผลจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แก่ราษฎรมากมายโครงการ อาทิ เช่น โครงการศิลปชีพ โครงการอนุรักษ์ป่า โครงการปาร์กซ์น้ำ อันเป็นโครงการเพื่อให้ป่าเป็นแหล่งสร้างน้ำ เพราะป่าจะเก็บรักษาน้ำไว้ในดิน ช่วยมิให้เกิดหรือบรรเทาภัยแล้ง โครงการทรงรับคนไข้ไว้ในพระราชินูปถัมภ์ โครงการโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช โครงการอาหารกลางวันนักเรียนและอื่น ๆ นานับโครงการ นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างสูงแก่พสกนิกรชาวไทยเป็นล้นพ้น ด้านป่าไม้ อันเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างน้ำและเก็บรักษาน้ำไว้ในผืนแผ่นดิน ป่าไม้และต้นไม้ช่วยสร้างออกซิเจนให้เราหายใจป่าไม้ ต้นไม้ดูดซับอากาศเสีย สร้างระบบนิเวศน์และ ป่าไม้ ต้นไม้ช่วยแก้ปัญหาโลกร้อน นับเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องอนุรักษ์และทำนุบำรุงรักษาป่าไม้ ผู้ที่ทำลายป่า ร่วมมือกันบุกรุกป่าไม้ ปลอมแปลงออกเอกสารสิทธิ์ นายทุนผู้มีความโลภ ขาดความพอเพียง ขาดคุณธรรม เหล่านี้ เป็นผู้ทำลายประเทศชาติของเรา ย่อมได้รับผลกระทบตามมาภายหลัง สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงตระหนักและทรงห่วงใยในปัญหาอันเป็นผลกระทบของการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อประชาชนและต่อประเทศชาติ ได้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานกำเนิดโครงการอันเกี่ยวข้อด้วยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้และพื้นที่ต้นน้ำลำธาร มากมายโครงการ และพระราชทานพระราชดำรัสอันเป็นพระราชปณิธานไว้ว่า

“พระเจ้าอยู่หัวเป็นน้ำ ฉันทจะเป็นป่า ป่าที่จงรักภักดีต่อน้ำ” เป็นพระราชปณิธานที่ทรงมุ่งมั่นในพระราชหฤทัยอย่างสูงส่งยิ่งที่

เหล่าพสกนิกรทั้งปวงตลอดรวมทั้งข้าราชการและรัฐบาล จักน้อมนำพระราชปณิธานแห่งสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ มาร่วมกันทำนุบำรุงรักษาป่าไม้ อันเป็นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมล้ำค่าของชาติที่เป็นแหล่งสร้างน้ำให้เราได้ใช้ เป็นแหล่งสร้างอากาศให้เราได้หายใจเป็นแหล่งสร้างระบบนิเวศน์ตลอดจนเป็นแหล่งแก้ปัญหาโลกร้อนแก่โลก ให้ยั่งยืนสู่ลูกหลานของเรา และด้วยพระมหากรุณาธิคุณเหนือเกล้าฯ ชาวไทย สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้พระราชทานพระราชโองการ เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2550 อย่างสะท้อนถึงพระราชหฤทัยที่ทรงห่วงใยต่อชาติต่อแผ่นดินยิ่ง ควรที่พสกนิกรทุกหมู่เหล่า ทั้งราชการ ประชาชนและรัฐบาล จักน้อมรับไปปฏิบัติแก้ไขปัญหา ความดังนี้

“ข้าพเจ้าขอร้องเรื่องการตัดป่า ได้ขอร้องท่านายก ๆ ท่านไปแล้วว่ามีกฎหมายใด มีวิธีใดจะรักษาป่า เพราะว่าต้นไม้แต่ละต้นนี้ ถ้าเป็นพันธุ์ไม้ใหญ่ จะเก็บน้ำจืดไว้จำนวนมากมาย และปล่อยออกมาเป็นลำธารตลอดจนเป็นแม่น้ำ และอีกอย่างก็ข้าพเจ้าอยากจะขอร้องพวกท่าน เพราะข้าพเจ้านี้เป็นพระราชินีตั้งแต่อายุ 17 กว่า ๆ ก่อน 18 ไม้ก็เดือน จนถึง 75 นี้ ยังขอร้องอะไรไม่สำเร็จสักอย่าง ไม่มีผลอะไรเลย ไอ้เรื่องต้นไม้ เต็มอยู่ตลอดก็ไม่มีผลสำเร็จ แอบตัดทางการก็ไม่มีกฎหมายอะไรหรือมาตรการที่จะดูแลป่า เพื่อเก็บน้ำจืดไว้” และพระราชทานพระราชเสาวนีย์อันทรงคุณค่ายิ่งเกี่ยวกับเรื่องป่าไว้ ดังนี้

“.....ข้าพเจ้าขอชี้แจงว่า เพราะเหตุใดเราควรรักษาป่า ไม่ใช่เพียงเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าเท่านั้น แต่เหตุผลที่สำคัญที่สุดคือแหล่งน้ำ และพวกเราต้องรู้คุณค่าของแผ่นดิน เราเรียกแผ่นดินนี้ว่าแผ่นดินแม่ ก็เพราะแผ่นดินนี้เป็นที่เกิดและเลี้ยงดูคนไทยมา กว่า 700 ปี ควรที่เราทั้งหลายควรจะบำรุงรักษาแผ่นดินให้คงความอุดมสมบูรณ์ไว้ ถ้าเรามัวแต่ตัดทวงผลประโยชน์จากผืนแผ่นดิน เช่น เอาแต่ตัดไม้ไปขายจนป่าสูญสิ้นไป ใช้น้ำฆ่าแมลงและฆ่าวัชพืชจนดินเสียหมด หรือทิ้งของเสียสิ่งปฏิกูลลงไปแม่น้ำลำคลอง โดยมีหวังใยแผ่นดินเลย หากเราทำทารุณกรรมต่อแผ่นดินไทย โดยไร้สำนึกถึงบุญคุณเช่นนี้ สักวันหนึ่งแผ่นดินแม่คงจะตายจากเราไปโดยมิวันหวนกลับคืนมา คงเหลือไว้ซึ่งพื้นแผ่นดินที่แห้งแล้งสิ้นสภาพจากการเป็นดินที่ทำกรเพาะปลูกได้ คงมีแต่ฝุ่นตลบไปหมด เสมือนแผ่นดินที่ไร้วิญญาณ ไร้ความหมายใด ๆ ต่อชีวิตบนผืนโลก ขณะที่เรายังมีเวลาและโอกาส ที่จะฟื้นฟูและรักษาแผ่นดินแม่ ป่าไม้เป็นเครื่องบำรุงที่ดีของแผ่นดิน ประเทศไทยนั้นตั้งอยู่ปลายเขตรมรสุม เมื่อลมพัดเอาไอน้ำจากทะเลขึ้นมา ได้กระทบกับความชื้นของป่าไม้ ไอน้ำจะกลั่นตัวเป็นหยาดฝนตกลงมาให้เราได้อาศัยน้ำจืดไว้ดื่มใช้ รากของต้นไม้ยังช่วยซับน้ำไว้ในดิน แม้กระทั่งซึมซาบลงไปเป็นน้ำบาดาล ท่านทราบหรือไม่ว่าผิวดินในป่านั้นมีซากใบไม้และกิ่งไม้กับถมกันเป็นชั้นหน้าดินที่หนาถึงครึ่งเมตร มีความ สามารถอุ้มน้ำได้มากกว่าผิวดินธรรมดา 5 ถึง 7 เท่า ถ้าฝนตกหนักไม่เกิน 280 มิลลิเมตรต่อชั่วโมง ดินในป่าจะดูดซับไว้ได้หมด แต่ ถ้าฝนตกบนผิวดินธรรมดาเพียง 60 ถึง 80

มิลลิเมตรเท่านั้น น้ำก็จะไหลบ่าแล้ว ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดอุทกภัยขึ้นครั้งแล้วครั้งเล่า อย่างที่พวกเราก็เคยทราบกันดี.....”

ที่มา หนังสือสวนปกาสิต (ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์) โครงการตามพระราชเสาวนีย์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

นับเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ทรงคุณแต่พสกนิกรชาวไทยเป็นล้นพ้น ที่พสกนิกรชาวไทยทุกคนจักน้อมรำลึกจดจำไว้ และพระองค์ท่านทรงเป็นที่ปราบปลื้มปิติยินดีแก่ปวงพสกนิกรชาวไทยโดยถ้วนหน้า ด้วยพระองค์ทรงเป็นคู่พระบารมีแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นล้นพ้นด้วยพระเกียรติยศอันสูงส่งสง่างาม เมื่อยามเสด็จ ฯ โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการเสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศ หรือในประเทศ และในยามเสด็จ ฯ ในพระราชกรณียกิจแทนพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในต่างประเทศ และในพระราชกรณียกิจใด ๆ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชอิริยาบถสง่างามเป็นที่นิยมชมชื่นแก่นานาประเทศ และแก่พสกนิกรชาวไทยทั้งมวล ทรงนำเกียรติยศแห่งแผ่นดินไทยสู่สายตาต่างประเทศอย่างสมพระเกียรติยศและสง่างามยิ่ง สองพระองค์ทรงสถิตในดวงใจพสกนิกรนิรันดร พระบารมีแห่งสองพระองค์แผ่ไพศาล ปกเกล้า ฯ ปกกระหม่อม ฯ พสกนิกรชาวไทยเป็นสุขร่มเย็นทั่วหล้า

ในคืนเดือนมืด หากเรามองดูท้องฟ้า จะเห็นดวงดาวนับหมื่นดวง นักดาราศาสตร์มองผ่านกล้องดูดาวจะเห็นดาวเป็นจำนวนล้าน ๆ ดวง แต่มีน้อยคนตระหนักว่า ยังไม่มีนักดาราศาสตร์ใดพบดาวที่มีสิ่งที่มีชีวิตใด ๆ หรือน้ำสักหนึ่งแก้ว หรือพบต้นไม้หรือหญ้าสักหนึ่งต้น ไม่พบสัตว์หรือแมลงใด ๆ ไม่พบว่ามีอากาศออกซิเจนที่ช่วยในการหายใจของเรา มีแต่อุณหภูมิร้อนและหนาวเกินกว่ามนุษย์สัตว์จะอาศัยอยู่ได้ ฉะนั้นเราจึงควรช่วยกันรักษาโลกหรือแผ่นดินแม่ใบนี้ให้ยั่งยืน ควรนึกถึงบุญคุณของโลก สำนึกในพระคุณของแผ่นดินแม่นี้ ที่ให้เราได้อยู่ได้อย่างมีความสุข สวรรค์ที่แท้จริงคือโลกใบนี้ หากปฏิบัติตนอยู่ในทางแห่งธรรม ในทางแห่งคุณธรรม ในบรรณพิภพหรือจักรวาล ยังไม่มีผู้ใดพบดวงดาวที่สิ่งมีชีวิตอยู่อาศัยได้ จึงควรร่วมกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติของโลกและของแต่ละประเทศ ร่วมกันรักษาไม้ ฝืนแผ่นดิน อากาศ ต้นน้ำลำธาร ต้นไม้สร้างอากาศให้เราหายใจ ตัดต้นไม้ก็เท่ากับทำลายสิ่งที่จะช่วยให้เราหายใจ มิตระหนักว่าเรากำลังช่วยกันทำลายโลก โดยตัวของเราเอง เราทำให้โลกเกิดสภาวะโลกร้อน ซึ่งจะทำให้มนุษย์เราได้รับการลงโทษจากธรรมชาติ เราจะได้รับภัยพิบัติรุนแรง ซึ่งยากที่จะแก้ไข เช่นพายุหรือ วาตภัยร้ายแรง น้ำท่วมหรืออุทกภัยร้ายแรง เกิดความแห้งแล้งอย่างรุนแรง เกิดโรคระบาดใหม่ ๆ ซึ่งหลายประเทศได้รับผลดังกล่าวนี้แล้ว และหากบางประเทศเปิดการรบต่อกันด้วยสงครามนิวเคลียร์และกาซพิษแล้ว อากาศในบรรยากาศจะเป็นพิษไม่สามารถหายใจได้ ซึ่งหากปล่อยให้เป็นเช่นนี้ต่อไป โลกก็จะเกิดความผิดปกติอย่างรุนแรง

ก็จะทำให้มนุษย์อยู่ในโลกใบนี้อย่างลำบาก หรืออยู่ไม่ได้ในที่สุด แต่หากประเทศต่าง ๆ ในโลกยึดถือปฏิบัติตาม**พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระราชดำริ แนวทางการทรงงานและพระราชปรัชญา** **ตั้งพระราชปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** เป็นต้น จะแก้ปัญหาเหล่านี้ได้โลกจะมีสันติสุขหลายประเทศในโลก และองค์กรสหประชาชาติตระหนักในพระปรีชาสามารถ และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อโลก จึงมอบหมายอดีตเลขาธิการสหประชาชาติเดินทางมาเข้าเฝ้า ฯ น้อมเกล้า ฯ ถวายพระราชสดุดีและรางวัลแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรา ณ พระตำหนักไกลกังวล อัมเภอหัวหิน

พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระราชดำริ แนวทางการทรงงานและพระราชปรัชญา แห่ง**พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว** หากพิจารณาอย่างถ่องแท้แล้วจะเห็นว่า **เป็นสมบัติล้ำค่าของชาติ เป็น สติและปัญญาของชาติ (Wisdom)** ที่ครอบคลุมต่อการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชาติ ทั้งทางด้านวัตถุและทั้งทางด้านคุณธรรม ครอบคลุมทั้งปัญหาส่วนบุคคล ปัญหาครอบครัว ปัญหาองค์กรภาคเอกชน และปัญหาการบริหารประเทศของภาครัฐ และขณะนี้เป็นที่ยอมรับและเป็นที่ยอมรับแก่นานาประเทศแล้วว่า เป็นสิ่งที่แก้ปัญหาของโลกได้ นับเป็นสิ่งที่พสกนิกรชาวไทยและรัฐบาลไทยจักต้องตระหนักและเทิดทูนเป็นอย่างสูงยิ่ง และที่จักต้องสืบทอดควบคู่ความเป็นชาติไทยเรา ตลอดไป และจักต้องน้อมนำไปประพฤติปฏิบัติอย่างแท้จริง หากทุกภาคส่วน ทั้งภาคประชาชน ภาครัฐ ทั้งข้าราชการประจำ ข้าราชการการเมือง และรัฐบาล ได้น้อมนำไปปฏิบัติ ชาติจะพัฒนาอย่างสันติสุขมั่นคงยั่งยืน

ปัจจุบันการน้อมนำไปประพฤติปฏิบัติอย่างจริงจัง ทั้งภาคประชาชนภาครัฐและรัฐบาลยังนับว่าน้อยมาก ปัญหาของชาติจึงสะสมพอกพูนดังที่เป็นอยู่ในขณะนี้ จึงนับว่าเป็นกาลเวลาที่เหมาะที่ควร ถึงเวลาที่ทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ รัฐบาล ภาคประชาชน สถาบันการศึกษาและสถาบันต่าง ๆ จะได้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ รวมพลังรวมจิตรวมใจพร้อมเพรียงกันทั้งชาติ น้อมนำ**พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระราชดำริ พร้อมทั้งแนวทางการทรงงาน และพระราชปรัชญา** มาพิจารณา พินิจ พิเคราะห์ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ แล้วน้อมนำไปสู่การประพฤติเป็นวัตรปฏิบัติอย่างเป็นประจำสม่ำเสมอ อย่างเป็น **วาระแห่งชาติ** เป็นการสนองพระมหากรุณาธิคุณแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณใหญ่หลวง อย่างหาที่สุดมิได้ต่อปวงชนชาวไทย อันนับเป็น **ปฏิบัติบูชา** น้อมถวาย ฯ แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะเป็นที่ยิ่งใหญ่ประาบปลื้มยินดีในพระราชหฤทัยเป็นอย่างยิ่ง จะเป็นการสนองพระมหากรุณาธิคุณที่จะทำให้ประเทศเราได้พัฒนา อย่างมั่นคงยั่งยืน สนองต่อพระราชประสงค์ แห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีพระราชประสงค์ให้ประเทศได้พัฒนาไปอย่างถูกต้องทาง อย่างสันติสุขและยั่งยืน

ในการดำเนินชีวิต ในการบริหาร ไม่ว่าจะจะเป็นกิจการขนาดเล็กหรือกิจการของประเทศ จะต้องเป็นไป โดยยึดถือหลักของธรรมะ และหลักของคุณธรรมประกอบ มีเพียงยึดถือหลักของกฎเกณฑ์ หลักของกฎหมาย หรือยึดถือหลักของธรรมนูญ เพียงอย่างเดียวเป็นหลัก ทั้งนี้ เพราะกฎเกณฑ์ กฎหมายหรือธรรมนูญ เป็นผลอันเกิดจากความคิดอัน เป็นการกำหนดหรือกำเนิดขึ้น **จากความคิดของปुरुชนธรรมดา** มิได้เกิดขึ้นจากบุคคลที่มีคุณธรรมระดับสูงเพียงพอ จึงเป็นการบริหารที่ต้อง **ประสบปัญหาได้อยู่เสมอเป็นนิจ**

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงดำรงพระองค์อยู่ในธรรม ในทศพิธราชธรรม ทรงรอบรู้ในธรรมขั้นสูง ทรงเป็นธรรมราชา ทรงสดับพระธรรม ทรงตรีกตรองธรรม และทรงพิจารณาธรรมเป็นนิจ พระราชดำรัส พระบรมราโชวาทแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีพระมหากษัตริย์คุณพระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย จึงเป็นหลักแห่ง **ธรรม เป็นธรรมะ เป็นสัจจะธรรม และคุณธรรม** เมื่อทรงมีพระมหากษัตริย์คุณพระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทยเพื่อการพัฒนา จึงเป็นการพัฒนาประเทศชาติอย่างเป็นไปตามครรลองแห่งธรรม และคุณธรรม สังคมมีความเที่ยงธรรม ประเทศชาติประสบสันติสุขมั่นคงยั่งยืน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงดำรงพระองค์มั่นในธรรม นับแต่เสด็จขึ้นเถลิงถวัลย์ราชสมบัติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่พสกนิกรเป็นต้นมาอย่างมั่นคง ทรงมีพระราชปณิธานมั่นคงแน่วแน่ในพระปฐมบรมราชโองการที่พระราชทานไว้ในวโรกาสมหามงคลนั้นว่า

“ เราจักครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม “

และทรงดำรงพระองค์มั่นในพระราชจริยาวัตร แห่งการครองแผ่นดิน ดังพระราชปณิธานอย่างเที่ยงแท้ นับเป็นพระมหากษัตริย์คุณยิ่งใหญ่แก่ปวงพสกนิกรชาวไทยอันหาที่สุดมิได้ ประเทศชาติพสกนิกรประสบสันติสุขร่มเย็น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเมื่อทรงผนวช ได้ทรงศึกษาและทรงปฏิบัติธรรมขั้นสูง มีผู้ที่อยู่ในโลกแห่งธรรมกล่าวว่า ด้วยพระราชกุศลที่ทรงสร้างสมมาในภพก่อนๆ และในภพนี้ ทรงสามารถก้าวพ้นโลกีย์ธรรมสู่โลกุตระธรรมได้ แต่ด้วยน้ำพระราชหฤทัย ที่ทรงห่วงใยในพสกนิกร ที่ต้องทรงนำข้ามเหวแห่งทุกข์ จึงมีทรงละทิ้งประชาชนชาวไทยไปปรากฏดังเหตุการณ์ที่ปรากฏประทับอยู่ในพระราชหฤทัย วันที่ต้องเสด็จ ฯ จากเมืองไทยไปประทับ ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ในบันทึกส่วนพระองค์ว่า

วันที่ ๑๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ วันนี้ถึงวันที่เราต้องจากไปแล้ว...ถึงวัดเบญจมบพิตร
รถแล่นได้เร็วขึ้นบ้าง ตามทางที่ผ่านมาได้ยินเสียงใครคนหนึ่งร้องขึ้นมาดัง ๆ ว่า

“อย่าละทิ้งประชาชน “ *อยากจะร้องบอกเขาลงไปว่า*
“ถ้าประชาชนไม่ละทิ้งข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าจะละทิ้งได้อย่างไร”

(จากหนังสือ ๘ ทศวรรษแห่งการพัฒนา โดย มูลนิธิชัยพัฒนา สำนักงาน กปร. สำนักงบประมาณ)

อันเป็น **พระมหากษัตริย์คุณ** ที่พสกนิกรทุกตัวตนจักต้องน้อมจดจำใส่เกล้า ๆ ใส่กระหม่อม ๆ
ตลอดไป

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีความสุขเมื่อประทับใกล้ชิดชิดท่ามกลางประชาชน และทรง
ปลาบปลื้มยินดี เมื่อได้ทรงทราบหรือทรงได้ยินพสกนิกรชาวไทยกล่าวถึงพระองค์ด้วยคำว่า

“ *ในหลวงของเรา* ”

ด้วยพระคุณธรรมอันสูงส่งที่สถิตในพระองค์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงเป็น
หลักชัยนำทางอันประเสริฐแก่ชาติ คือ **ทางแห่งธรรม** และด้วยพระสติปัญญาอันสูงส่งพระปรีชา
สามารถ และพระมหากษัตริย์คุณอันเปี่ยมล้นด้วยพระคุณธรรม ได้ทรงนำพาประเทศผ่านพ้น
วิกฤติกาลมาเป็นหลายครั้งครา ด้วยความสงบสันติ เป็นที่ประจักษ์แก่ชาวโลกโดยถ้วนทั่ว
อันนับเป็นพระมหากษัตริย์คุณ แก่พสกนิกรชาวไทยอย่างสุดพรรณนาได้ ด้วยเหตุผลโดยสังเขป
ที่บรรยาย จึงนับเป็นกาลที่เหมาะสมที่พสกนิกรทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ทุกลำดับและ
ทุกภาคหน่วย จักได้ **ร่วมกันแก้ปัญหา**นี้ได้อย่างจริงจัง ดังพระบรมราโชวาทที่อัญเชิญมาเบื้องต้นว่า

“ข้าพเจ้าเห็นว่า เป็นหน้าที่ของชาวพุทธจะต้องร่วมกัน **แก้ปัญหา**นี้ได้อย่างจริงจัง แต่ละ
ท่านแต่ละฝ่ายต้องยึดหลักการให้มั่นคง **ที่จะไม่ทำสิ่งใด ๆ ที่ชั่วที่เสื่อม ต้องกล้าและบากบั่น** ที่
จะ**ทำสิ่งที่เป็นความดี เป็นความถูกต้องและเป็นธรรม** เพื่อให้ผลความประพฤติปฏิบัติชอบ
บังเกิดเพิ่มพูนขึ้น **และคำจูนส่วนรวมไว้มิให้เสื่อมทรุดลง หากให้กลับฟื้นคืนดีขึ้นได้เป็นลำดับ**”

จึงควรที่พสกนิกรชาวไทยทุกหมู่เหล่าพร้อมเพรียงกัน พิจารณา พิสูจน์ พิเคราะห์ **น้อม**
นำใส่เกล้า ๆ พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระราชดำริ แนวทางการทรงงาน
ตลอดจนพระราชปรีชาญาณ แห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อการประพฤติเป็นวัตรปฏิบัติ
เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างสันติสุข **มั่นคงยั่งยืนตลอดไป และนับได้ว่าเป็นเส้นทางสายหลักที่จะ**
สามารถแก้ปัญหาของชาติในขณะนี้ได้ และด้วยพระมหากษัตริย์คุณแห่ง **พระบาทสมเด็จพระ**
เจ้าอยู่หัว ที่ทรงเป็นองค์พระศาสนูปถัมภก คำว่า **ธรรม** ที่กล่าวแต่เบื้องต้นมาย่อมหมายรวมถึง
ธรรม แห่งทุกพระศาสนา ของเหล่าพสกนิกรในใต้ร่มพระบารมี

ด้านสถาบันการศึกษา ซึ่งเป็นแหล่งปลูกฝังคุณธรรมความรู้แก่เยาวชน อันเป็นอนาคตของชาติ จึงควรน้อมนำ พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระราชดำริ แนวทางการทรงงาน และพระราชปรีชญา สู่สถาบันการศึกษา เพื่อปลูกฝัง **พระราชปัญญา, สมบัติล้ำค่าของชาติ** แก่เยาวชน อันจะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน และคุณธรรมความรู้อันประเสริฐ แก่อนาคตของชาติ เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างสันติสุข มั่นคงยั่งยืน ตลอดไป คุณธรรมนับเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งของการศึกษา **ความพร้อมของคุณธรรม** ในการศึกษา และในตัวบุคคลอันเป็นทรัพยากรของชาติ ย่อมทำให้การพัฒนาประเทศชาติ เป็นไปอย่างไร้ทิศทางที่ถูกต้อง สังคมปราศจากความเป็นธรรมชาติประสบปัญหาขาดความสงบร่มเย็น

การศึกษา ประกอบด้วยความรู้สองส่วน ส่วนหนึ่งคือ**ความรู้ทางวิชาการ** อันเป็นความรู้ที่นำไปเป็นเครื่องประกอบอาชีพเลี้ยงตน อีกส่วนหนึ่งคือ**ความรู้ในทางคุณธรรม** เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดสติและปัญญาเป็นเครื่องนำทางชีวิตให้ประพฤติปฏิบัติชอบ ประพฤติปฏิบัติตนอยู่อย่างเป็นผู้มีคุณธรรมชีวิตมีความสุขและมีความเจริญทั้งแก่ตนเองและสังคม

ผู้มีการศึกษา หรือบัณฑิตจะต้องมีความรู้ทั้งสองส่วนประกอบกัน อย่างเพียงพอ และประพฤติเป็นวัตรปฏิบัติเป็นนิจ จึงจะเป็นผู้มีการศึกษาหรือเป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์อย่างแท้จริง

ความรู้ทางวิชาการ แม้ผู้นั้นจะศึกษามากเพียงใด หากขาดความรู้ทางคุณธรรมคือสติและปัญญาเพียงพอ ก็อาจนำความเสื่อมหรือความวิบัติมาสู่ตนเองและผู้อื่นหรือสู่สังคมและสู่ประเทศชาติได้ เพราะเป็นวิชาที่อาจก่อให้เกิดกิเลสตัณหา เกิด โลภะ โทสะ โมหะ และต้นเหตุแห่งอกุศลกรรมต่าง ๆ ทางพุทธศาสนาจึงจัด และเรียกความรู้ทางวิชาการ ที่ขาดทางคุณธรรมนี้ว่า **อวิชชา** หรือความไม่รู้ เหตุเพราะขาดความรู้ทางคุณธรรมที่จะนำชีวิตไปสู่ความเจริญเปรียบเสมือนเรือที่ไม่มีหางเสือหรือรถที่การบังคับทิศทางบกพร่อง แม้มีกำลังขับเคลื่อนได้ ก็ย่อมวิ่งชนสิ่งต่าง ๆ เกิดการเสียหายแก่ทรัพย์สิน และชีวิตทั้งของตนเองและของผู้อื่น ดังพระบรมราโชวาทที่พระราชทานในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๐๗ ที่ขอนแก่นเกล้า ฯ อัญเชิญ ความว่า “ **ความรู้ที่เปรียบเสมือนศาสตราวุธ ย่อมเป็นคุณหรือเป็นโทษได้เท่ากัน สำคัญที่ใช้ คือถ้าใช้ถูกทางก็ป้องกันอันตรายได้ ถ้าใช้ไม่ถูกทาง ก็จะกลับเป็นอันตรายประหารตนเองและผู้อื่น** “ เป็นพระบรมราโชวาทที่เป็น **สัจจะธรรม** ที่ทุกคนจักน้อมนำไปเกล้า ฯ และสำนึกอยู่เป็นนิจ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงห่วงใยในด้านความรู้และคุณธรรม ที่บุคคลจะต้องมีทั้งสองสิ่งประกอบกันอย่างสมบูรณ์ ได้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานพระบรมราโชวาทเพื่ออัญเชิญไปอ่านในการสัมมนาของมูลนิธิช่วยเหลือเด็กกำพร้าของสตรีไทยมุสลิมแห่งประเทศไทยฯ

เมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ความว่า **“ความเจริญมั่นคงของประเทศชาติ ไม่ว่าจะ เป็นด้านเศรษฐกิจหรือสังคมก็ตาม ย่อมขึ้นอยู่กับฐานะความเจริญความมั่นคงของบุคคลในชาติ เป็นสำคัญ และความเจริญของคนทั้งหลายนั้น จะเกิดได้ก็ด้วยการประพฤติปฏิบัติชอบ และการหาเลี้ยงชีพชอบ ผู้ที่จะสามารถประพฤติปฏิบัติได้ดังนี้ จำเป็นต้องมีทั้งวิชาความรู้ ทั้งหลักธรรมทางศาสนา เพราะสิ่งแรกเป็นปัจจัยสำหรับใช้กระทำการงาน สิ่งหลังเป็นปัจจัยสำหรับส่งเสริมความประพฤติและการปฏิบัติกิจการงานให้ชอบให้ถูกต้องและเป็นธรรม วิชาการกับหลักธรรมนี้มี ประกอบกันพร้อม ในผู้ใด ผู้นั้นจะประสบความสำเร็จทั้งในชีวิตและกิจการงาน ซึ่งย่อมส่งผลสะท้อนถึงส่วนรวมต่อไป คือทำให้บ้านเมืองมีความมั่นคง ทำให้สังคมเป็นสังคมที่ผาสุกสงบ น่ายุ่่น่าอาศัย”**

เป็นพระบรมราโชวาทที่ทรงเน้นถึงความสำคัญ ที่บุคคลต้องมีความรู้ทางวิชาการและคุณธรรมประกอบกันอย่างพร้อมเพรียงในตน จะพัฒนาบ้านเมืองให้มั่นคงสุขสมบูรณ์ **หน่วยงานหรือผู้เกี่ยวข้องการกำหนดแผนพัฒนาชาติบ้านเมือง ควรกำหนดแผนให้มีการส่งเสริมและพัฒนาของชาติด้านคุณธรรมไว้ในแผนอย่างชัดเจน จึงจะนับได้ว่าเป็นแผนพัฒนาระดับชาติที่สมบูรณ์**

ความรู้ทางคุณธรรม หรือธรรมะ พุทธศาสนาเรียกว่า **วิชา** หรือความรู้ ความฉลาด คือความมีสติและความมีปัญญา สามารถแยกความแตกต่างระหว่างความดีความปฏิบัติสิ่งที่เป็นอกุศลกรรม ลดละความโลภ โกรธ หลง ลดอัตตา และเลิกประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในคุณธรรมความดี อันเป็นสิ่งที่นำความเจริญอย่างแท้จริงมาสู่ตนเอง สู่อสังคัมและประเทศชาติ

การเพิ่มพูนและการพัฒนาการเรียนการสอนด้านวิชาการ และเทคโนโลยีให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นเพื่อให้ทันต่อพัฒนาการของโลก นับว่าเป็นสิ่งที่จะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องมิหยุดยั้งได้ และการเพิ่มหรือการพัฒนาการเรียนรู้อันด้านธรรมะ หรือคุณธรรมก็เป็นอีกสิ่งหนึ่ง ที่ต้องกระทำให้เพิ่มพูนขึ้นอีกด้วยมิยิ่งหย่อนกว่ากัน การศึกษาที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ นับว่ามีแนวทางของการสอนให้ประชาชนของชาติได้เข้าถึงความรู้และการประพฤติปฏิบัติด้านคุณธรรมยังมีเพียงพอ ทำให้ประชาชนเดินหลงทางเห็นผิดเป็นถูก ดังความในพระบรมราโชวาทที่ น้อมอัญเชิญมาเบื้องต้น ยังมีเพียงพอในการทุ่มเทการสอนให้ประชาชนได้เข้าใจอย่างถ่องแท้ ว่าอย่างไรคือ **วิชา** และอย่างไรคือ **อวิชา** อันเป็นหลักพื้นฐานเบื้องต้นแห่งพระพุทธศาสนา ที่ใช้ในการพิจารณาแยกแยะระหว่างความดีและความไม่ดี หรือ ความชั่ว

และเนื่องจากการให้ความรู้หรือการศึกษาด้านคุณธรรมแก่คนในชาติ ยังมีเพียงพอ แม้ผู้สำเร็จ การศึกษาระดับสูง หรือผู้ที่เรียกว่าบัณฑิต บางท่านและประชาชนจำนวนมาก ก็ยังไม่เข้าใจถึงแก่น **แท้ของพระศาสนา** ที่ตนเองนับถืออยู่ การประพฤติปฏิบัติจึงไม่อยู่ในหลักแห่งคุณธรรม การประพฤติ ปฏิบัติ แม้การเคารพบูชา ก็ไม่เข้าใจเพียงพอ นิยมปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็น **อามิสบูชา** ไม่มุ่งปฏิบัติ สิ่งที่เป็น **ปฏิบัติบูชา** สังคมไทยทุกวันนี้จึงประสบปัญหาต่าง ๆ และมีสภาวะสังคมอันเป็นที่น่าวิตก ดัง พระบรมราชาวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้ขอน้อมเกล้า ฯ มาแสดงไว้เบื้องต้น ซึ่งแม้ เวลาล่วงเลยมากกว่า 20 ปีแล้วปัญหาสังคมของชาติก็ยังไม่เสื่อมทรามอยู่ อย่างเห็นได้ชัด

สรุปโดยย่อ ท่านทั้งหลาย, นักการศึกษาและบัณฑิตที่มีความรู้ด้านวิชาการมากมาย แต่มี ความรู้ด้านธรรม และคุณธรรม ไม่เพียงพอ ควรริบเร่งศึกษาและประพฤติปฏิบัติในแนวความรู้ด้าน ธรรมและคุณธรรม เพื่อให้ความรู้ทั้งสองส่วนพร้อมในตัวท่าน ท่านจะประสบความสำเร็จในชีวิตและ กิจการงานทั้งปวง สมเป็นบัณฑิตหรือผู้รู้ที่แท้จริงที่จะนำความเจริญวัฒนามาสู่ตนเอง สู่สังคมและสู่ ประเทศชาติ

การเติมการศึกษาด้านคุณธรรมหรือ **วิชา** ลงในระบบการศึกษาอย่างพอเพียงจึงมีความ จำเป็นอย่างยิ่งต่อชนในชาติ และเป็นทางที่จะสร้างสังคมที่ดีและแก้ปัญหาสังคมของชาติที่เป็นอยู่ ในขณะนี้ได้

นับเป็นกุศลบุญอันใหญ่หลวง ของปวงชนชาวไทย และของแผ่นดินไทย ด้วยพระ บารมีอันไพศาล พระปรีชาญาณอันยิ่งใหญ่ พระสติปัญญาลุ่มลึกและด้วยสายพระเนตรอันยาวไกล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยและทรงเล็งเห็นปัญหาของชาติและ **ความพร้อมของ การศึกษาด้านคุณธรรม** นี้มาช้านานจะเห็นได้ว่าทุกวโรกาสที่เสด็จไปในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร แก่นิสิตนักศึกษาสถาบันต่าง ๆ หรือในพิธีพระราชทานยศและกระบี่แก่นักเรียนนายทหาร นักเรียน นายตำรวจและในวโรกาสอื่นใด จะพระราชทานพระบรมราชาวาทที่ทรงเน้นให้มุ่งประพฤติปฏิบัติ ตนอยู่ในคุณธรรมความดีเป็นสำคัญทั้งสิ้น เช่นครั้งหนึ่งด้วยทรงห่วงใยด้านคุณธรรม ได้พระราชทาน พระบรมราชาวาทแก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เนื่องในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2501 เกี่ยวกับคุณธรรมอย่างชัดเจนความตอนหนึ่งว่า

“ข้าพเจ้าใคร่จะขอพูดถึงเรื่องความเป็นคน คนเรานั้นว่าไปก็เป็นสัตว์ชนิดหนึ่งในบรรดา สัตว์ทั้งหลาย แต่มีการแตกต่างกันหลายประการ ประการที่สำคัญที่สุดก็คือ ความรู้ สัตว์อื่น ทั้งหลายที่เกิดมาได้รับการฝึกสอนจากพ่อแม่ ก็เพียงให้รู้ถึงวิธีการดำรงความเป็นอยู่อย่างธรรมดา ของสัตว์ หรืออาศัยสัญชาตญาณที่มีอยู่ในตัวนั้น ส่วนคนนั้น นอกจากจะได้รับ

ความรู้มาตามธรรมชาติแล้วยังมีสติปัญญาที่จะค้นหาความรู้สืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษ มีตำรับตำราเป็นอันมาก ซึ่งได้เขียนไว้ให้คนชั้นหลังได้เรียนรู้ถึงวิชาการและขนบธรรมเนียมประเพณีอันชอบด้วยศีลธรรมปัญญา นี้แหละเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกคนต้องนำไปใช้ในทางที่ดีที่ชอบ ประกอบกับตำราและขนบธรรมเนียมประเพณีอันมีมาแต่โบราณกาลนั้น แต่ถ้านำมาเอาปัญญาไปใช้ในทางที่มิดีมิชอบปราศจากศีลธรรม คนก็จะเร็วกว่าสัตว์

ท่านทั้งหลายก็นับว่าเป็นผู้ที่ได้รับการสั่งสอนอบรม ตามประเพณีนิยมดังกล่าวมาแล้ว และยังได้เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยนี้ ก็เท่ากับได้มาขัดเกลาเพิ่มพูนความรู้เพื่อครองความเป็นคนด้วยดีต่อไป เป็นโอกาสพิเศษขณะนี้แล้ว จะปฏิบัติการสิ่งใดที่ชอบที่จะใช้วิจารณ์ญาณตามความคิดเห็นของตัว ต้องเป็นผู้มีน้ำใจหนักแน่น เลือกปฏิบัติแต่สิ่งที่จะเกิดประโยชน์ อันชอบด้วยศีลธรรมและประเพณีนิยม ให้สมกับที่ได้รับการอบรมสั่งสอนมานั้นเถิด”

นับเป็นพระบรมราโชวาทที่พระราชทานการอธิบายเรื่องคุณธรรมให้เข้าใจได้ง่ายและชัดเจนยิ่ง ทรงมุ่งเน้นให้เห็นถึง **คุณธรรม และ สัจจะธรรม** การศึกษาเพื่อสอนให้รู้และเข้าใจเรื่องคุณธรรมอย่างเพียงพอ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อเป็นสติปัญญากำกับการประพฤติปฏิบัติ

การพระราชทาน พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท ที่ทรงมุ่งเน้นทางคุณธรรมดังกล่าวได้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานอย่างเป็นประจำ สืบเนื่องมาเป็นเวลายาวนาน โดยทรงมุ่งหวังให้พสกนิกรได้นำไปประพฤติปฏิบัติ อย่างสม่ำเสมอในชีวิตประจำวัน มิใช่เป็นเพียงตัวอักษรที่บันทึกไว้เท่านั้น เพราะประโยชน์ของความรู้อยู่ที่การนำมาประพฤติปฏิบัติ และต้องตระหนักอยู่เสมอว่า ถ้านำเอาปัญญาไปใช้ในทางมิชอบ ปราศจากศีลธรรม คุณธรรม คนก็จะเร็วกว่าสัตว์

พระราชดำรัส พระบรมราโชวาทนั้น คือ **สัจจะธรรม** คือ **ธรรมะ** ที่ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานแก่พสกนิกรปวงชนชาวไทย เพื่อเป็นเครื่องเตือนสตินำทางชีวิตให้ดำเนินไปอย่างมีความสุขมีความเจริญรุ่งเรือง โดยพระราชทานการอธิบายด้วยถ้อยคำง่าย ๆ ให้เกิดความเข้าใจ เพื่อให้ได้นำไปประพฤติปฏิบัติดำรงตนอยู่ในความดีอย่างสม่ำเสมอ พระราชดำรัสพระบรมราโชวาทนั้นคือ **คุณธรรมหรือธรรมะ คือสัจจะธรรม** ที่ต้องนำมาศึกษา พินิจ พิเคราะห์ด้วยปัญญา จะเห็นคุณค่าและนำไปประพฤติปฏิบัติ ดังคำกล่าวว่า “ผู้มีปัญญาจึงมีดวงตาเห็นธรรม” และเป็นที่ประจักษ์แก่พสกนิกรอย่างแจ่มชัดว่าพระองค์ท่านได้ทรงบำเพ็ญพระองค์ดำรงในคุณธรรมความดีเป็นแบบอย่างแก่พสกนิกร อันนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น แก่พสกนิกรชาวไทยอย่างหาที่สุดมิได้

ร่างกายและอารมณ์จำเป็นต้องชำระให้สะอาดอยู่เป็นประจำจิตใจและคุณธรรมก็เช่นเดียวกัน จำเป็นยิ่งที่ต้องชำระให้สะอาดอยู่เสมอ เป็นประจำเช่นกัน นับเป็นโอกาสดีที่นักการศึกษา และผู้รับผิดชอบทางการศึกษาจะเล็งเห็นความสำคัญ และอรรถประโยชน์แห่งพระราชดำรัส พระบรมราโชวาทพระราชดำริ ฯ และโดยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นครูของแผ่นดิน จึงสมควรที่นักการศึกษาและผู้รับผิดชอบทางการศึกษา จักได้เทิดทูนพระปรีชาญาณและพระสติปัญญา อันล้ำเลิศสนองพระมหากรุณาธิคุณ ในพระราชประสงค์ที่ทรงมุ่งหวังให้เยาวชน และพสกนิกร ของพระองค์ท่านได้เป็นผู้มีคุณธรรมโดยการรวมความคิดพิจารณาแนวทางและกระบวนการ อย่างเหมาะสม นำความกราบบังคมทูล ขอพระราชทานน้อมเกล้า ฯ อัญเชิญพระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระราชดำริ ต่าง ๆ ที่ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานแก่ปวงชนชาวไทยอันล้วนเป็น สัจจะธรรม เป็นคำสอนธรรมะอันประเสริฐ **กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ** เพื่อเยาวชนของชาติจะได้มีโอกาสศึกษา พิจารณา พิสูจน์ พิเคราะห์ พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระราชดำริ พร้อมทั้งแนวทางการทรงงานและพระราชปรีชาญาณ แห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันอยู่เป็นนิจ เป็นการสนองพระมหากรุณาธิคุณให้แพร่หลาย อันจะเป็นแสงสว่างนำทางชีวิตแก่อนุชนและชนทั้งชาติต่อไป จะเป็นการลดปัญหาสังคมของชาติได้อย่างแท้จริง **เป็นการแก้ปัญหาที่ต้นทาง** เป็นโอกาสที่นักการศึกษา และผู้รับผิดชอบทางการศึกษาตลอดประชาชนทั้งชาติจะได้ร่วมกันสนองพระราชดำรินในเรื่องนี้อย่างจริงจังดังพระบรมราโชวาทที่น้อมเกล้า ฯ อัญเชิญไว้เบื้องต้นว่า

ข้าพเจ้าเห็นว่า เป็นหน้าที่ของชาวพุทธจะต้องร่วมกันแก้ปัญหานี้อย่างจริงจัง

ถึงเวลาและนับเป็นโอกาสอันดีในสมัยแห่งรัฐบาลนี้ ที่ได้กำหนดให้มีวาระแห่งการปฏิรูปทางการศึกษาและสังคม ที่นักการศึกษาและผู้รับผิดชอบทางการศึกษาของชาติจะร่วมกันมาเหลียวแลตระหนักถึงความสำคัญ เติมความรู้ส่วนที่**พร่อง**อยู่ในด้านนี้ คือความรู้ที่เป็น **วิชา** พร้อมการรณรงค์เพิ่มความรู้ทางคุณธรรมให้แก่คนในชาติได้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง เพื่อนำไปประพฤติปฏิบัติอย่างจริงจังเป็นการแก้ปัญหาสังคมต่าง ๆ อันเรื้อรังมายาวนานของชาติ **เราจะต้องสร้างภูมิ** **ด้านทานทางสติปัญญา** คือ **วิชา** หรือ **คุณธรรม** ให้แก่คนในชาติเพื่อนำไปต่อต้านกับสิ่งที่เป็น **อธรรม** หรือ **อวิชา** ดังพระบรมราโชวาท

เพื่อให้ผลความประพฤติปฏิบัติชอบบังเกิดเพิ่มพูนขึ้นและคำจูนส่วนรวมไว้มิให้เสื่อมทรุด
ลงหากให้กลับฟื้นคืนดีขึ้นได้เป็นลำดับ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็น “ครู” ที่สมบูรณ์แบบ ทรงสอนพระราชทานคำสอน
อันเป็นธรรมะ เป็นคุณธรรม และทรงปฏิบัติเป็นแบบอย่าง ตลอดระยะเวลาอันยาวนานเสมอมา
สำคัญอยู่ที่ผู้รับการสอน อันได้แก่พลสกนิกร ข้าราชการ นักการเมือง และรัฐบาล ทั้งปวง จะม
ความตั้งใจ เชื่อฟังและประพฤติปฏิบัติตามคำสอนหรือไม่เช่นไร บ้านเมืองเราจึงจะสงบสุขร่มเย็น
หรือเต็มไปด้วยการฉ้อโกง ชาติซึ่งคุณธรรม บ้านเมืองชาติความสันติสุขร่มเย็น

พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระราชดำริ แนวทางการทรงงานและพระราชปรัชญา
นั้น หากพิจารณาอย่างถ่องแท้แล้วจะเห็นได้ว่า เป็นความรู้อันประเสริฐที่มีคุณค่าสูงยิ่ง ควร
แก่การน้อมนำมาบรรจุเป็นภาควิชาในทุกมหาวิทยาลัย และสถานศึกษาต่าง ๆ ของประเทศไทย
เพื่อ นักเรียน นิสิต นักศึกษา ครูอาจารย์ ประชาชน ข้าราชการ นักการเมือง และรัฐบาลแห่ง
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะได้มีโอกาสศึกษา อย่างลึกซึ้งและเข้มงวด แล้วน้อมนำมา
ประพฤติปฏิบัติ จะบังเกิดสติ และปัญญา อันจะนำความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ตนเองสู่สังคมและสู่
ประเทศชาติอย่างแท้จริง

อนึ่งหากเราพิจารณาถึงแม่เหล็ก จะพบว่าการเรียงตัวของอนุแม่เหล็กจะเรียงไปทิศทาง
เดียวกันอย่างเป็นระเบียบ เป็นความสามัคคี อันดีเลิศของอนุแม่เหล็ก เกิดเป็นสนามแม่เหล็ก
มีพลัง และเมื่อมีขดลวดมาหมุนตัดสนามแม่เหล็ก ก็ให้กำเนิดกระแสไฟฟ้า สนามแม่เหล็กให้
กำเนิดพลังงานขับเคลื่อนของมอเตอร์ไฟฟ้า ใช้ประโยชน์ได้มากมาย นับเป็นประโยชน์มหาศาลต่อ
มวลมนุษยชาติ ฉะนั้นพลังสามัคคีจึงเป็นคุณประโยชน์มหาศาล โดยเฉพาะต่อชาติ จะสร้างความ
เข้มแข็งมั่นคงของชาติ และเช่นกัน หากพลสกนิกรชาวไทยเรารวมพลังสามัคคี ดุจดั่งอนุ
แม่เหล็ก น้อมนำ พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระราชดำริ แนวทางการทรงงานและพระ
ราชปรัชญา แห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานแก่ปวงชน
ชาวไทยมาประพฤติเป็นวัตรปฏิบัติ อย่างพร้อมเพรียงกันทั้งชาติ อันเป็นแนวทางแห่งธรรม แนวทาง
แห่งคุณธรรม ก็จะทำให้พลังปัญญาและพลังสามัคคีอันยิ่งใหญ่ ที่จะนำการพัฒนาประเทศได้ตาม
ครรลองแห่งธรรม อย่างสันติสุขมั่นคงและยั่งยืน เจริญทัดเทียมนานาประเทศในโลก นับเป็นพระมหา
กรุณาธิคุณอันสูงสุดแก่ปวงชนชาวไทยอย่างหาที่สุดมิได้ และหากแพร่ขยายแนวทางแห่งพระราช
ดำรัส พระบรมราโชวาท พระราชดำริ แนวทางการทรงงานและพระราชปรัชญา ซึ่งสามารถแก้ปัญหา
ต่าง ๆ ของโลกได้ ไปยังนานาประเทศ ในโลก ก็จะทำให้โลกประสบสุขร่มเย็น ซึ่งสหประชาชาติได้
น้อมรับในพระปรีชา, ในพระราชปัญญาอันสูงส่งนี้ ดังที่ได้กล่าวและบางประเทศ

ได้น้อมนำไปปฏิบัติแล้ว ฉะนั้นปวงชนชาวไทยเราจึงสมควรนั่งเฉยควรลุกขึ้นมาแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชาติโดยพร้อมเพรียงกัน น้อมนำ **พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระราชดำริ แนวทางการทรงงานและพระราชปรีชาญาณ มาประพฤติเป็นวัตรปฏิบัติอย่างจริงจัง จะแก้ปัญหาของชาติและของโลกได้**

และอีกประการหนึ่ง หากเราพิจารณาไตร่ตรอง จะพบว่าปัญหาสำคัญยิ่งของชาติ ในขณะปัจจุบันนี้ที่จะทำให้ชาติอาจสูญสลายได้ นอกจากการแตกแยกความสามัคคีของชนในชาติอันเป็นมหันต์ภัยแล้ว การทุจริตคอร์รัปชันหรือ การช่อราชบังหลวง ทั้งภาครัฐและภาคประชาชน จากบุคคลปราศจากคุณธรรม โกงกินงบประมาณแผ่นดิน อันเป็นภาวการณ์ของประชาชน โกงกินทรัพยากรของชาติและประชาชน นับเป็นการทรยศต่อชาติและประชาชน และขาดความกตัญญูรู้คุณต่อชาติ ต่อแผ่นดิน ทุจริตโกงกินแผ่นดิน, แผ่นดินซึ่งมีพระคุณยิ่งกว่าบิดรมารดา เป็นการทำปิตุฆาตและมาตุฆาต ต่อแผ่นดินของตน นับเป็นอนันตริยกรรมซึ่งจะตามมาสนองในภายหน้า กระทำกันอย่างขาดความตระหนักและขาดสติยั้งคิด ชาติต้องสูญเสียมั่นคง การทุจริตคอร์รัปชันทำให้งบประมาณในการพัฒนาประเทศต้องสูญหายไปเป็นจำนวนมากโดยประเทศไม่ได้รับการพัฒนา นับเป็นการกระทำอันเป็นการบั่นทอนความเป็นชาติเป็นแผ่นดิน และเสี่ยงต่อการล่มสลายของชาติ และโดยที่ประชาชนส่วนใหญ่ของชาติมีฐานะยากจน มีโอกาสทางการศึกษา ทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่า ถูกเอารัดเอาเปรียบมิได้รับความเป็นธรรม สภาพสังคมของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศจึงอ่อนแอ ถูกหลอกล่อชักนำให้หลงผิดเป็นชอบ นับเป็นสิ่งที่น่าวิตก ควรที่ภาครัฐ ภาคประชาชนและรัฐบาล รีบดำเนินการแก้ไขโดยเร่งด่วน อย่างสอดคล้องกับ **พระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้พระราชทาน เกี่ยวกับปัญหาบุคคล** ไว้ดังนี้ว่า **“ในบ้านเมืองเรานั้น มีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครจะทำให้ทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความเป็นปกติสุขเรียบร้อย จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่ การส่งเสริมคนดี ให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดี ไม่ให้มีอำนาจ ไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้”** พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานในงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ ณ ค่ายวชิราวุธ จังหวัดชลบุรี 11 ธันวาคม 2512

ฉะนั้น เราจึงควรเจาะจงเลือกและส่งเสริม คนดี มีความรู้ มีความสามารถ มีคุณธรรม มาบริหารกิจการบ้านเมือง แทนเรา และร่วมกันเป็นหูเป็นตาเฝ้าระวัง กันและป้องกันมิให้คนเลว คนไร้คุณธรรม มาใช้อำนาจ มีตำแหน่งหน้าที่ มาทำการทุจริตโกงกิน และสร้างความไม่เป็นธรรม ในการบริหารบ้านเมือง ซึ่งจะเป็นเหตุให้ชาติบ้านเมืองของเราล่มสลายได้

ในหลายทศวรรษที่แล้วมา การยึดครองพรมแดนประเทศอื่นเป็นไปโดยใช้กำลังทางกองทัพเข้ารุกราน ซึ่งประชากรของโลกต้องได้รับความทุกข์ทรมาน และได้รับบาดเจ็บล้มตายเป็นจำนวนมากมหาศาล ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง นานาชาติจึงได้ก่อตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้น เพื่อป้องกันการใช้อำนาจรุกราน, การรุกรานจึงแปรรูปเป็นการเข้ายึดครองชาติอื่น ด้วยความได้เปรียบทางเศรษฐกิจ ประเทศที่มีความอ่อนแอทางระบบเศรษฐกิจ ก็จะถูกคุกคามจากประเทศที่เศรษฐกิจเข้มแข็งกว่า

ขณะนี้ประเทศไทยเรากำลังถูกคุกคามครอบครองจากต่างชาติที่มีระบบเศรษฐกิจที่เข้มแข็งกว่า อย่างไรก็ตามไม่รู้ตัว ธนาการต่าง ๆ และกิจการสำคัญอยู่ในมือชาวต่างประเทศ ประกอบกับคนไทยที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและพวก ปราศจากสำนึกแห่งความกตัญญูรู้คุณต่อชาติและแผ่นดิน ขาดความรักชาติรักแผ่นดิน การทำการทุจริตคอร์รัปชันอย่างกว้างขวางและเป็นขบวนการ เป็นวงจรอุบาท และเมื่อชนในชาติขาดสามัคคีกลมเกลียวรุนแรง เศรษฐกิจของประเทศเราจะตกอยู่ในมือของต่างชาติ การขาดดุลทางเศรษฐกิจประเทศมีหนี้สินล้นพ้น จะทำให้ประเทศเราเปรียบเสมือนบุคคลล้มละลาย ประเทศเราอาจตกเป็นเมืองขึ้นทางเศรษฐกิจของประเทศอื่นได้ เท่ากับเราสูญเสียเอกราช เป็นการยากยิ่งที่จะนำย้อนกลับคืนมา เป็นสิ่งที่น่าปริวิตกเป็นอย่างยิ่ง **ควรที่ท่านทั้งหลาย ทั้งภาครัฐและภาคประชาชนและรัฐบาลจักได้ตระหนักถึงภัยอันตรายใหญ่หลวงของชาติ ตั้งสติ สร้างปัญญา ให้เข้มแข็งมั่นคง ปรับจิตใจตนเองให้เกิดคุณธรรม เห็นแก่แผ่นดิน เห็นแก่ชาติ บ้านเมืองของเรา ร่วมมือระดมพลังความคิด พลังสามัคคีเสริมสร้างคุณธรรมในตน และในสังคม เพื่อให้สังคมมีคุณธรรม** ให้มีความเป็นธรรมเกิดขึ้นในชาติบ้านเมือง อนึ่งการได้เกิดเป็นมนุษย์หรือเป็นคนนั้น แสนยาก ควรรู้ว่าเกิดมาชาตินี้เพื่อสร้างบุญกุศลคุณงามความดี และชีวิตก็ไม่ยืนยาว ควรรีบเร่งกระทำความดี จักไม่เสียชาติเกิด จึงควรรวมพลังสามัคคีกัน **น้อมนำ พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระราชดำริ แนวทางการทรงงานและพระราชปรีชญา อันเป็นเสาหลักของชาติ เป็นคุณธรรม เป็นสติ และ เป็นปัญญาของชาติ ที่สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ของชาติในขณะนี้ได้ มาประพฤติเป็นวัตรปฏิบัติ จะทำให้ชาติบ้านเมืองเป็นปรกติสุขร่มเย็น และพัฒนาอย่างยั่งยืนสถาพรสืบไปตลอดกาลนาน**

ในการนับถือพระศาสนานั้น ผู้นำถือศาสนาอิสลามจะน้อมนำคำสอนในพระคัมภีร์อัลลักรุอ่าน มาศึกษาและประพฤติปฏิบัติ ในชีวิตประจำวัน คริสต์ศาสนิกชนผู้นำถือคริสต์ศาสนาก็จะน้อมนำคำสอนจากพระคัมภีร์ไบเบิลมาศึกษาและประพฤติปฏิบัติเป็นประจำ และเช่นกัน พุทธศาสนิกชน ผู้นำถือศาสนาพุทธก็จะน้อมนำพระธรรมคำสอนแห่งสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา

ยึดถือศึกษาและประพฤติปฏิบัติเป็นประจำในชีวิต ฉะนั้น เราพสกนิกรชาวไทยถวายความเคารพบูชาอย่างสูงยิ่ง เราถวายความจงรักภักดี เราสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่ แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรา ผู้ทรงเป็นมิ่งขวัญของประชาชนชาวไทยทั้งชาติ เราจึงควรน้อมนำคำสอนของพระองค์ท่าน อันได้แก่ **พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระราชดำริ แนวทางการทรงงาน และพระราชปรัชญา** ที่ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทาน แก่ปวงชนชาวไทย แก่ข้าราชการและรัฐบาล มาศึกษาให้เข้าใจถ่องแท้ และประพฤติเป็นวัตรปฏิบัติโดยถ้วนทั่ว บ้านเมืองจะสงบสุขร่มเย็น **และเพราะมิได้น้อมนำ ปฏิบัติเช่นดังกล่าว**

นับแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข จวบจนปัจจุบัน สังคมไทยและ ผู้บริหารบ้านเมือง ผู้อุดมด้วยมิชฌาติจตุ อุดมด้วย โลกะ โทษะ โมหะ มุ่งแสวงหาอำนาจและความมั่งคั่งของตนเองและคณะอย่างมีค่านึงถึงคุณธรรม มีค่านึงถึงธรรมะ และความเป็นธรรม มีค่านึงถึงประโยชน์ชาติบ้านเมืองและส่วนรวม บ้านเมืองจึงวุ่นวาย เสื่อมถอย มีสงบสุขร่มเย็น

พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระราชดำริ แนวทางการทรงงานและพระราชปรัชญา และพระราชปรัชญาแห่งเศรษฐกิจพอเพียง แห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย หากน้อมนำผนวกกัน แล้วพิจารณาโดยถ่องแท้จะตระหนักเห็นได้ดังพระราชดำรัสที่พระราชทานไว้ว่า “..... เปรียบเสมือนฐานรากของชีวิต เป็นรากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่รองรับบ้านเรือน ตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมาก มองไม่เห็น และลืมหูลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป” ฉะนั้นเราชาวไทยทั้งมวลควรบังเกิดจิตสำนึกน้อมนำยึดถือปฏิบัติ ประเทศชาติจะพัฒนาอย่างสันติสุขยั่งยืน

ด้วยพระราชปัญญาอันล้ำเลิศ พระปรีชาสามารถอันสูงส่ง อีกทั้งพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่ พร้อมทั้งพระบารมีแห่งธรรม ทศพิธราชธรรม และพระราชกุศลทั้งปวงที่สถิตในพระองค์ ผนวกกับพระราชกรณียกิจและการทรงงานพัฒนาเพื่อปวงพสกนิกร อันมากมาย แห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลมหาราช ที่พระราชทานแก่ปวงชน อุปมา **พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระราชดำริ แนวทางการทรงงานและพระราชปรัชญา ที่ทรงพระคุณอันประเสริฐ** เสมือนดั่งละอองน้ำที่ลอยลอยในอากาศ ได้กลั่นเป็นเม็ดหยดน้ำ อันสะอาดบริสุทธิ์ แล้วโปรยปรายสู่เบื้องล่างบำรุงสรรพสิ่งมีชีวิตแห่งโลก ให้เจริญยั่งยืนโดยธรรม เป็นดั่ง **“น้ำคือชีวิต”** เป็นแสงเทียนนำทางแก่พสกนิกรทั้งปวงได้ดำเนิน และพัฒนาประเทศชาติอย่างถูกต้อง นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น แต่พสกนิกรชาวไทย ที่ทุกคนจักสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณรับใส่เกล้า ๆ น้อมนำมาประพฤติเป็นวัตรปฏิบัติอย่างจริงจัง จะเป็นประโยชน์และสรรพมงคลบังเกิดแก่ตนและแก่ประเทศชาติเป็นอเนกอนันต์

ด้วยเหตุผลโดยสังเขปดังกล่าว ถึงเวลาแล้วที่จะต้องรณรงค์ให้คนทั้งชาติ ได้แก่ **ประชาชน ข้าราชการ รัฐบาล** หันมาสนใจ ร่วมกันน้อมนำศึกษาและประพฤติปฏิบัติตามพระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระราชดำริ ตลอดจนแนวทางการทรงงานและพระราชปรีชาญาณ แห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อันนับเป็น **ปฏิบัติบูชา** น้อมๆ ถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงเป็นมิ่งขวัญ และหลักชัยของประเทศ พร้อมทั้งร่วมกันน้อมเกล้าฯ สนองพระราชดำริด้านคุณธรรม อัญเชิญสิ่งที่มีคุณค่ายี่งนี้เข้าเป็น **วาระแห่งชาติ** เพื่อการพร้อมกันน้อมนำมาประพฤติเป็นวัตรปฏิบัติอย่างเป็นชีวิตประจำวันของชนทั้งชาติ จะเป็นมิ่งมงคลยิ่งใหญ่แก่ประเทศชาติบ้านเมือง

โดยสรุป ชาติไทยจะพัฒนาและดำรงอยู่อย่างสันติสุขชั่วกาลนาน และหากชาวไทย ต้องการให้บ้านเมืองเป็นอยู่อย่างสงบสุขร่มเย็น ไม่มีความวุ่นวายในบ้านเมืองได้นั้น เป็นหน้าที่ ที่คนไทยทุกคน ทั้งภาคประชาชน ภาครัฐ ข้าราชการ นักการเมือง ตลอดจนรัฐบาลใน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จักต้องศึกษาเรียนรู้ พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระราชดำริ แนวทางทรงงานและพระราชปรีชาญาณ อันเป็นธรรมปัญญา สมบัติล้ำค่าของชาติ แห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณ พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย อันเป็น ธรรมะ เป็น สัจจะธรรม เป็น คุณธรรม อันประเสริฐ ให้แจ่มแจ้ง แล้วประพฤติเป็นวัตร ปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยพร้อมเพรียงกันทุกหมู่เหล่า จะทำให้ประเทศไทยของเราพัฒนาอย่างสงบ สุขร่มเย็นและมั่นคงยั่งยืนนานสู่ลูกหลาน

การประพฤติปฏิบัติสนอง พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระราชดำริตลอดจนแนว ทางทรงงานและพระราชปรีชาญาณ แห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นับเป็นทางสายเอกของ การพัฒนาประเทศ เป็นการพัฒนาคน จากภายใน เป็นแนวทางการพัฒนาประเทศอย่าง ยั่งยืน ด้วยธรรม และคุณธรรม ที่ทุกภาคส่วนทั้งภาคประชาชน ภาครัฐ และรัฐบาล จักต้อง น้อมนำไปประพฤติปฏิบัติ ประเทศจะพัฒนาอย่างสันติสุขร่มเย็น มั่นคง ยั่งยืนตลอดกาลนาน และเป็นแนวทางหลักที่จะแก้ปัญหาของชาติและของโลกในขณะนี้ได้.

ขอจงทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน